

знань, а й значно підвищує інтерес дітей до школи. Розвиток цього напрямку – це фундамент для створення справді ефективної та орієнтованої на дитину освітньої системи.

Список літератури:

1. Братко О. М. Інтерактивні методи як засіб розвитку професійних компетентностей у студентів. *Педагогічний альманах*. 2018. № 2. С. 65–70.
2. Єгорова В. В., Голубєва М. О. Інноваційні педагогічні технології в сучасному навчально-виховному процесі ВНЗ. *Наукові записки. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота*. 2009. Том 97. С. 28–31.
3. Зязюн І. А. Культура в контексті політики та освіти. *Мистецтво та освіта*. 1998. № 2. С. 2–8.
4. Патиченко М. Використання цифрових інтерактивних технологій в освітньому процесі. *Порадник*. Київ : КВПУТДО. 2021. 18 с.
5. Dichev C., Dicheva D. Gamification in Education: A Systematic Mapping Study. *Journal of Educational Technology & Society*, 2021. №24(1). С. 1–18.

УДК 614:371

**ІНТЕГРАЦІЯ ДОКУМЕНТАЛЬНИХ ТА ХУДОЖНІХ
ДЖЕРЕЛ НА УРОКАХ БІОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ
ФОРМУВАННЯ РАДІОЕКОЛОГІЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ
УЧНІВ**

Романюк Д. О., Москалюк Н. В.

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

E-mail: dianaaromanuk@gmail.com

Основною метою сучасної природничої освіти, згідно зі стандартами, є забезпечення розуміння учнями краси та дивовижності науки, а також формування навичок критичного споживання науково-технічної інформації у повсякденному житті [5, с. 11]. У постчорнобильський період це завдання стає критично важливим для збереження здоров'я. Як зазначає М. Кулик, навчання має подолати слабкі місця системи, яка фокусувалася на дискретних фактах, і перейти до вивчення

наскрізних концепцій та дисциплінарних ідей [5, с. 12].

Мета дослідження полягає в тому, щоб обґрунтувати ефективність інтеграції художньо-документальних джерел та науково-популярної літератури у процес навчання біології для формування радіоекологічної грамотності та навичок критичного мислення учнів у постчорнобильський період.

Згідно з дослідженням М. Кулика, лише зосередження на обмеженій кількості наскрізних концепцій та інтеграція документальних голосів минулого дозволяє учням критично оцінювати інформацію та свідомо ставитися до збереження здоров'я [5, с. 13]. На уроках біології при вивченні впливу радіації на живі системи критично важливим є звернення до «документальних голосів» очевидців. Книга С. Алексієвич «Чорнобильська молитва» (розділ «Дитячий хор») містить спогади, що демонструють повну відсутність радіобіологічних знань у перші дні аварії [1, с. 243–246]. Діти описують, як спостерігали за «незвичним малиновим сяйвом» над станцією, не розуміючи, що бачать потік іонізуючого випромінювання. Вчителі згадують, як проводили уроки при відчинених вікнах для «свіжого повітря», поки на подвір'ї осідав радіоактивний пил, а дітям наказували закопувати у пісок іграшки, бо пісок став «брудним» [1, с. 244–246].

Проблема збереження здоров'я в постчорнобильський період включає і аспекти соціальної адаптації. У збірці оповідань Є. Гуцала «Діти Чорнобиля» розкриваються трагічні долі школярів, які змушені були покинути домівки та звикати до статусу «переселенців» у нових школах [2].

Для зацікавлення сучасної молоді, яка сприймає Зону відчуження через досвід нелегальних подорожей та «сталкерства» (що описано у творах М. Камиша), важливо спрямувати цей інтерес у наукове русло [3, с. 15]. Розуміння історії трагедії та фізико-біологічних процесів стає доступним завдяки науково-популярним виданням, таким як книга К. Міхаліциної та С. Дворницького «Реактори не вибухають» [4, с. 42]. Використання такої літератури дозволяє учням брати участь у наукових дослідженнях та інженерному проектуванні власної безпеки, постійно переглядати та поглиблюючи свої знання протягом декількох років навчання [5, с. 12].

Аналізуючи стратегії інноваційного розвитку природничої освіти, ми підсумовуємо, що радіоекологічне виховання на уроках біології має за мету не лише заучування фактів, а формування навичок, достатніх для продовження пізнання науки поза школою.

Список літератури:

1. Алексієвич С. Чорнобильська молитва: хроніка майбутнього. Київ : Комора, 2016. 288 с.
2. Гуцало Є. П. Діти Чорнобиля : оповідання. Київ : Веселка, 1995. 104 с.
3. Камиш М. Оформляндія: прогулянка в Зону. Київ : Нора-Друк, 2015. 164 с.
4. Міхаліцина К., Дворницький С. Реактори не вибухають. Коротка історія Чорнобильської катастрофи. Київ : Портал, 2020. 88 с.
5. Кулик М. М. Радіоекологічна освіта та виховання учнівської молоді. *Стратегії інноваційного розвитку природничих дисциплін*: зб. матеріалів III Всеукр. наук.-практ. конф. (25–26 березня 2021 р.). Кропивницький, 2021. С. 11–13.

УДК 316.6:159.972:614.876(477)

**ЧОРНОБИЛЬСЬКА ТРАГЕДІЯ ЯК КОЛЕКТИВНА
ПСИХОЛОГІЧНА ТРАВМА УКРАЇНЦІВ**

Свідерська Г. М.

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

E-mail: sviderska.g@gmail.com

26 квітня 2026 року виповнюється сорок років з часу найстрашнішої і найбільш руйнівної за своїми наслідками техногенної катастрофи – аварії на Чорнобильській атомній електростанції. За весь період існування ядерної енергетики це наймасштабніша подія як за кількістю загиблих і потерпілих людей, так і за економічним збитком. За даними організації «Союз Чорнобиль», із 600 тис. ліквідаторів аварії 10% померли, а 165 тисяч стали інвалідами, понад 8% території нашої держави зазнало прямого радіаційного ураження, офіційно постраждало близько трьох мільйонів осіб [1, с.154]. Однак сучасні дослідники